

Modalități de stimulare a interesului cognitiv prin activități de educarea limbajului

Prof. inv. prescolar Mariana Gavriloaie
Grădinița Nr. 15 – Focsani – Vrancea

Copilul este o ființă activă, maleabilă, cu o lume proprie.

Educatorea are menirea de a-i prezenta noi mistere ale cunoașterii pentru a-i stimula și optimiza deprinderile de comunicare și capacitățile cognitive.

Înșușirea corectă a limbajului oral constituie o primă și esențială treaptă în formarea cognitivă, afectivă, comportamentală a copilului, iar un program de educare individualizat sprijină această treaptă asigurând dezvoltarea personalității copilului. S-a constatat că preșcolarii își însușesc mult mai repede cunoștințele prin explorarea activă și prin interacțiunea cu ceilalți.

Copilul se joacă învățând, învață jucându-se, deci poate în același timp să-și îmbogățească sfera cognitivă și chiar să se relaxeze.

Știind că jocul este una dintre preferințele în top ale copiilor am apelat de fiecare dată câteva minute cu precădere în activitățile de educare a limbajului urmărind: aspectul fonetic, lexical, gramatical și cel al expresivității.

Un mijoc de comunicare și de stimulare a interesului cognitiv este **povestirea** cu toate formele ei. Ea constă în prezentarea unor acțiuni sau evenimente din viață printr-o expunere orală sub formă de narațiune venind astfel în întâmpinarea nevoii firești de miraculos și de fabulos a copilului. Prin intermediul povestirii, copiii pătrund în lumea basmelor și a fabulelor, gustă farmecul legendelor, fac cunoștință cu întâmplări semnificative din viața unor eroi.

Tematica povestirilor este variată, având povești cu conținut realist sau cu un conținut fantastic. O bună parte din ele au ca temă centrală copilul, lumea copilăriei cu tot ce are ea mai frumos. Dragostea nemărginită și grija părinților față de copii, bunătatea și sacrificiul lor, ajutorul și dragostea dintre soră și frate sunt evidențiate în „Nuielușa de alun”, „Lebedele”.

Preșcolarii mari le sunt accesibile și povești inspirate din viața adulților.

Datorită conflictului simplu inspirat din viața cotidiană, din lumea plantelor și animalelor, acestea captivează atenția copiilor, le stârnesc interesul atrag simpatia lor pentru personajele pozitive, sunt un izvor de trăiri emoționale intense. Din povești ca „Scufița Roșie”, „Turțita” ei desprind cu ușurință consecințele neascultării, deasemeni pot să-și manifeste dezaprobarea pentru necinste, viclenie, lăcomie, zgârcenie, minciună înfățișate în : „Ciripel cel lacom”, „Coliba iepurașului”, „Ursul păcălit de vulpe”, etc.

În procesul ascultării unei povestiri este antrenată întreaga activitate psihică a copilului. El iese din pasivitate, urmărește cu atenție cele povestite, memorează, compară și analizează materialul furnizat, face unele legături de cauzalitate, stabilește anumite relații între fapte și personaje. Astfel, gândirea copilului este viu stimulată și face posibilă înțelegerea semnificației faptelor eroilor.

Un rol deosebit de important îl au povestile în **devoltarea vorbirii**.

Astfel, prin cuvânt copilul se familiarizează cu structura limbii, cu bogăția formelor gramaticale, cu expresivitatea limbii ce contribuie la dezvoltarea limbajului și a gândirii.

Educatorea trebuie să aibă în vedere asigurarea percepției conștiente, depline a acelor povești sau povestiri. Pentru a-i sensibiliza pe copii pentru ceea ce este bun și frumos expunerea acestei narațiuni orale trebuie să fie nuanțată artistic, expresiv, estetic fiind un exemplu de exprimare.

Expresivitatea educatoarei trebuie să cuprindă numeroase mijloace actoricești prin care să sublinieze înțelesul cuvintelor, al propozițiilor, al frazelor să-i imprime conținutului un caracter atractiv, emoțional.

a) Vocea, tonul constituie unul dintre mijloacele cele mai importante pe care trebuie să se folosească educatoarea pentru a da relief spuselor sale și mai ales pentru a sublinia unele stări afective.

b) Intensitatea timbrului și înălțimea vocii trebuie să varieze conform conținutului.

c) Schimbarea ritmului vorbirii, rostirea mai rară sau mai grăbită a cuvintelor, ridicarea sau coborârea glasului în timpul vorbirii, felul în care accentuează un cuvânt, o propoziție, o frază, modificarea timbrului vocii sunt mijloace prin care educatoarea poate mări starea emoțională a copilului.

d) Un rol important în expunere îl au **pauzele** și **accentele**. Prin pauzele bine marcate (fie prin ridicarea sau coborârea vocii, fie prin întreruperea pentru un timp scurt al narațiunii) educatoarea redă un anumit sens spuselor sale și mai ales atrage atenția a ceea ce urmează să se întâmple. Astfel, așteptarea îi obligă pe copii să asculte cu o mai mare atenție conținutul poveștii sau povestirii, basmul.

Folosind repetiția se insistă asupra unor acțiuni intense și de durată.

În cazul în care un copil nu este atent este importantă o singură privire îndreptată spre el, sau o întrebare despre text și acesta va reveni imediat, fără să fie nevoie de ridicarea tonului, deoarece acesta va diminua firul epic și va influența negativ ascultarea.

Prin expunerea propriu-zisă se vor prezenta personajele, cadrul natural și se vor explica concomitent cuvintele noi pe parcursul desfășurării narațiunii.

În vederea stimulării interesului cognitiv am desfășurat la grupă diverse povești, povestiri și basme având în considerație particularitățile grupei și cele individuale ale preșcolarilor.

Repovestirile sunt activități ușor de realizat deoarece copiii le place să reproducă texte auzite. Prin acestea se exersează pe de o parte principalele procese psihice: memoria, gândirea, imaginația, și pe de altă parte se perfecționează vorbirea.

Ca mijloc de stimulare a interesului cognitive și de dezvoltare a proceselor psihice am desfășurat la grupă repovestirea după imagini „Coliba iepurașului”. Prin intermediul acestei forme de repovestire am încercat să le formez copiilor deprinderea de a nara cu ajutorul ilustrațiilor episoade scurte din poveste și de a se exprima corect și expresiv.

Memorizarea reprezintă un alt mijloc eficient prin care putem stimula interesul și capacitățile cognitive ale preșcolarilor, deoarece aceasta solicită și dezvoltă procesele psihice: memoria, imaginația, gândirea. Activitatea de memorizare, prin structura ei, solicită copilul să memoreze în mod conștient o seamă de versuri și să le reproducă expresiv atunci când este necesar.

Prin intermediul poeziilor ascultate și învățate, copiii își largesc treptat orizontul de cunoaștere, își precizează și își îmbogățesc reprezentările despre obiecte și fenomene ale naturii și raporturi sociale. Astfel, multe dintre poezii prezintă copiilor unele aspecte ale anotimpurilor, frumusețea lor (Iarna pe uliță de George Coșbuc, Primăvara de Vasile Alecsandri), sau surprind trăsăturile caracteristice ale unor animale îndrăgite de copii (Zdreanță de Tudor Arghezi), îi apropie de figura legendară a lui Moș Crăciun (Scrisoare de Otilia Cazimir).

Însușindu-și în mod sistematic poeziile accesibile, copiii capătă deprinderea de a învăța conștient, se familiarizează cu procedeele de memorare logică. În acest sens sunt exersate funcțiile memoriei și educate calitățile ei, copilul pregătindu-se pentru procesul de învățare din școală.

Dată fiind influența poeziei asupra dezvoltării tuturor laturilor personalității preșcolarului, desprindem că memorizarea ocupă un loc important în activitatea instructiv-educativă în grădiniță și constituie un mijloc prețios de cunoaștere, de dezvoltare a vorbirii, de cultivare a sentimentelor estetice, de exersare a memoriei și de stimulare a imaginației creatoare.

Lectura după imagini

Dacă în cadrul activității de cunoașterea mediului accentul cade pe transmiterea de noi cunoștințe, pe cunoașterea directă a obiectelor și a fenomenelor lumii înconjurătoare, pe

descoperirea prin analiză a aspectelor esențiale ale obiectelor, lecturile după imagini vizează analiza, descrierea și mai ales interpretarea datelor a acțiunilor prezentate în ilustrații.

Elementele specifice care declanșează activitatea sunt percepțiile. Activitatea presupune sinteza și generalizarea datelor percepute. Strategiile didactice cele mai frecvente sunt expunerea și conversația, întrebările constituind elemente de stimulare ale percepției copiilor, a operațiilor gândirii și a limbajului.

În vederea percepției ilustrațiilor se apelează la percepția vizuală deoarece coloritul tabloului încântă plăcut ochiul și apropie atmosfera corespunzătoare cu realitatea..

În fața copiilor vor fi aduse imagini reprezentative care să-i ajute în înțelegerea și memorarea unor date importante. Această formă de activitate pregătește copilul pentru citit, trezindu-i în plus unele stări afective, morale și estetice.

Convorbirea este un alt mod de stimulare a interesului cognitiv a prescolarului.

Proverbele ghicitorile, zicătorile și strigăturile plac foarte mult copiilor de vârstă preșcolară, ele constituind un mijloc puternic de formare a dragostei față de limba maternă, de muzicalitatea ei, contribuind și la educația morală a copiilor.

Un alt mijloc de stimulare a interesului este **jocul didactic**. Datorită specificității acestuia se stârnesc curiozitatea și interesul copiilor pentru rezolvarea sarcinilor jocurilor.

Formarea competențelor de comunicare ocupă un loc prioritar în grădiniță, limbajul fiind considerat o activitate permanentă de dezvoltare a gândirii, a proceselor intelectuale, în general, a personalității copilului.

Bibliografie:

1. **Cucoș, C., 1996, Pedagogie**, Ed. Polirom, Iași.
2. **Dumitru, G., Novac, C., 2005, Didactica activităților instructiv-educative pentru învățământul preșcolar**, Ed. Didactica Nova, Craiova.
3. **Manole, Gh., 2005, Stimularea creativității lexicale**, în Revista Învățământul Preșcolar, nr. 1-2.
4. **Mitu, F., Antonovici, Ș., 1999, Metodica activităților de educare a limbajului în învățământul preșcolar**, Ed. Pro Humanitate, București.
5. **Zlate, M., 1999, Psihologia mecanismelor cognitive**, Ed. Polirom, Iași.